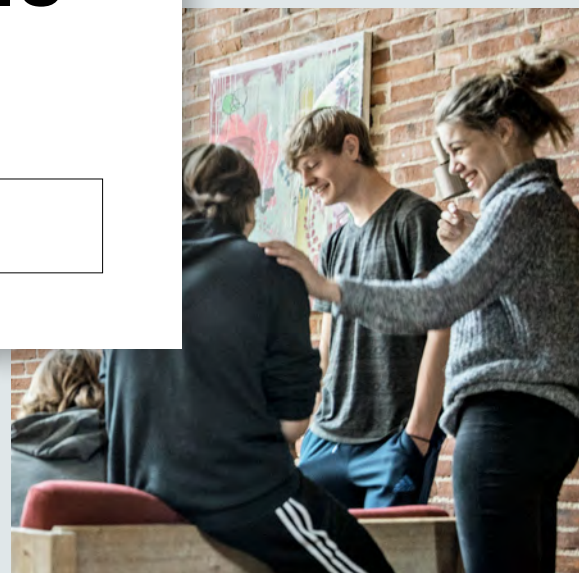

10. kl. på efterskole

En nødvendig mulighed

10. klasse – en mulighed for alle

Regeringen nedsætter i begyndelsen af 2019 et ekspertudvalg, der skal komme med forslag til, hvordan 10. klasse kan rettes mod erhvervsuddannelserne. Denne pjece er Efterskoleforeningens input til ekspertudvalget. Her beskriver vi, hvad den almene 10. klasse på efterskolen kan og giver de unge.

Efterskoleforeningen er enig med regeringen i, at det vil være hensigtsmæssigt, at flere unge vælger en erhvervsuddannelse. Ikke bare for at sikre erhvervsfaglig arbejdskraft til arbejdsmarkedet, men især fordi mange unge er interesseret i håndværk og praktiske fag.

Men den almene 10. klasse må ikke blive en forskole til en erhvervsuddannelse. 10. klasse handler om meget mere end valg af ungdomsuddannelse. Som en ny undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut viser, er 10. klasse et velovervej

et valg for de unge. Et valg, der i høj grad handler om modenhed, afklaring og udvikling af personlige og sociale kompetencer.

Mange unge står i dag, i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse, med et uopfyldt behov for at afsøge viden, være nysgerrige og eksperimenterere (CEFU, 2018). For mange af dem er det naturlige valg en almen 10. klasse på efterskole, hvor der er frihed til og muligheder for at stå af karakterræset for en stund og fordybe sig i nye aktiviteter og fag.

EFTERSKOLEFORENINGENS FORMÅL

... er at arbejde for skoleformens frie idégrundlag og skabe gode vilkår for skoleformens udvikling.

Foreningen arbejder for:

- at skoleformen bidrager til at danne og uddanne unge til livsduelige og demokratiske medborgere
- at skoleformen bidrager aktivt i samfundet
- at alle unge har mulighed for at vælge efterskole

Alle unge skal kunne vælge en almen 10. klasse på efterskole

Mange unge har brug for et ekstra uddannelsesår til at blive modnet og afklaret, inden de skal i gang med en ungdomsuddannelse. Et år, hvor de får styrket deres faglige, personlige og sociale kompetencer, og hvor de har mulighed for at dyrke deres interesser. Den mulighed bør alle unge have!

Efterskolens 10. klasse er et selvstændigt element i uddannelsessystemet

Efterskolens 10. klasse er hverken afslutningen på det ene eller begyndelsen på det andet, og skoleåret har ikke sin lige noget andet sted i uddannelsessystemet. Efterskolens 10. klasse er et selvstændigt element i uddannelsessystemet, og populariteten taler sit eget sprog: De unge har brug for det. Hovedsigtet er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse, og målet er at forberede de unge til livet.

Rammerne for efterskolens 10. klasse er unikke

Efterskolens 10. klasse er et eksperimentarium for læring og udvikler sig hele tiden. Her arbejdes der med undervisning, samvær og vejledning mv. på måder, der inspirerer skolefolk både nationalt og internationalt. Der udvikles løbende nye linjer og profiler og faglige forløb med blik for samfundsudviklingen, samfundsudfordringer og de unges efterspørgsel og behov. Det kan kun lade sig gøre, fordi rammerne er frie og mulighederne dermed mange.

EFTERSKOLENS HOVEDSIGTE

Efterskoler tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er at bidrage til elevernes livsoplysning, folkelige oplysning og demokratiske dannelse.

Mange forskellige typer kundskaber og færdigheder falder ind under hovedsigtet. Fælles for dem er, at de i udstrakt grad er alment dannende. Det handler om det at være menneske, om fællesskab og tillid. Det viser sig ved, at de

unge på efterskole skal lære at omgås hinanden og respektere hinanden. At de skal lære at færdes i et miljø med fælles regler og normer og gøre det med tillid til hinanden, selvværd og menneskelig indsigt. Det betyder også, at de unge efter efterskolen skal have endnu mere mod på uddannelse og livet som sådan. Arbejdet med disse kundskaber og færdigheder er efterskolernes væsentligste bidrag til de unges uddannelse og dannelse.

EFTERSKOLEN I TAL

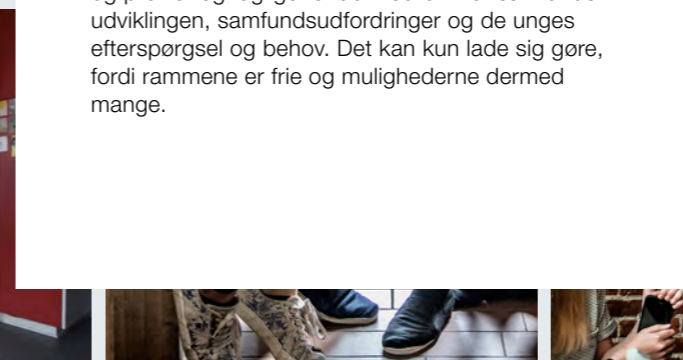
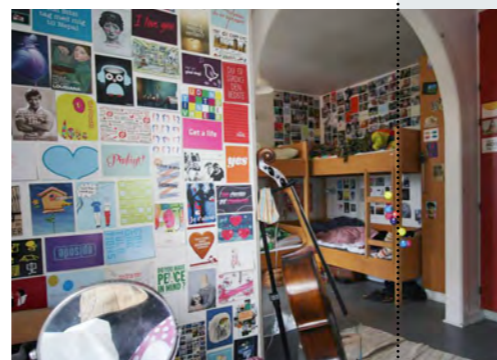
240 efterskoler i Danmark (2018)

Omkring 29.000 unge begyndte på efterskole i 2018.

2/3 af de elever, der går på efterskole, går i **10. klasse**. Det svarer til ca. 19.300 elever årligt.

Knap 54% af alle de elever, der vælger 10. klasse, tager dette skoleår på en efterskole.

39 efterskoler er godkendt med et samlet særligt undervisningstilbud fordelt på: **20 ordblindeefterskoler** for unge med læse-skrivevanskeligheder og **19 specialeterskoler** for unge med generelle indlæringsvanskeligheder, gennemgribende udviklingsforstyrrelser m.v.

Efterskolens 10. klasse virker

Sammenlignet med elever fra folkeskolens 9. klasse har elever fra efterskolens 10. klasse: *

11%

større sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse efter 5 år

8%

større sandsynlighed for at påbegynde en ungdomsuddannelse

16%

mindre risiko for at afbryde gymnasiet og 11 pct. mindre risiko for at afbryde en erhvervsuddannelse

Moos-Bjerre & Lange, marts 2017

* Korrigeret for socio-økonomiske forskelle

Efterskolens 10. klasse efterspørges af et bredt udsnit af unge i Danmark. Fælles for dem er, at de har brug for et skoleår, hvor de kan opleve en større grad af frihed, end det er muligt i det traditionelle uddannelsessystem. Frihed til at opdage nye sider af sig selv, til at reflektere og modnes. Mulighed for at udvikle sig personligt, socialt og fagligt.

I forhold til efterskoleelevers overgang til ungdomsuddannelserne ved vi:

- at elever fra efterskolerne virker bedre forberedt på en ungdomsuddannelse
- at elever fra efterskolerne har lettere ved at tage ordet i klassen
- at elever fra efterskolerne i højere grad tager initiativ til nye fællesskaber og sociale tiltag
- at elever fra efterskolerne får stærke personlige og sociale kompetencer med sig, der er stærkt efterspurgt på ungdomsuddannelserne
- at elever fra efterskolerne har større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Efterskolens 10. klasse virker, når eleverne beskriver året som det bedste i deres liv.

Når de kan fortælle, at de har fået:

- motivation
- perspektiv på tingene
- indsigt i sig selv og andre mennesker
- respekt for fællesskaber

AFSLUTTENDE PRØVER I EFTERSKOLENS 10. KLASSE

I efterskolen kan man gå i 10. klasse, der afsluttes med folkeskolens 10. klasses afgangsprøve (FP10).

Man kan også vælge at tage en alternativ 10. klasse, der typisk afsluttes med prøver, som skolerne selv har udviklet, for

at evaluere eleverne i forhold til lokale målsætninger. Disse prøver er dog ikke adgangsgivende til ungdomsuddannelse, og med de nye optagelseskrav fra 2019 skal elever, der går i en alternativ 10. klasse uden FP10, bestå en optagelsesprøve for at blive optaget på en gymnasial uddannelse.

Fotos: Olemp Efterskole og Midtsjællands Efterskole / Henning Hjorth

Tillid og demokratisk dannelse

Unge, der har været på efterskole, har en højere grad af generel og specifik tillid til deres medmennesker, end unge, der ikke har været på efterskole. De oplever i højere grad, at andre i udgangspunktet er til at stole på, og de stoler i højere grad på mennesker, de ikke har mødt før.

Unge, som har været på efterskole, er også mere aktive i foreningslivet sammenlignet med personer, som ikke har været på efterskole. Det gælder både i forhold til medlemskab af foreninger og frivilligt arbejde. De unge, som har været på efterskole, er i gennemsnit medlem af flere foreninger og de arbejder frivilligt i højere grad end andre. Resultatet er særligt udtalt for sportsforeninger samt kulturelle og religiøse foreninger.

Epinion, april 2016

10. klasse giver retning på livet

De eksisterende frie rammer for efterskolens 10. klassetrin betyder, at ikke to 10. klasser er ens. Alligevel er der elementer, som går igen i kraft af efterskolernes fælles hovedsigte, efterskolepædagogikken og kostskolemiljøet.

Samspillet mellem undervisning og samvær er kernen i efterskolens pædagogik. Det er i det samspil, at meningen med det, de lærer, bliver tydelig for eleverne. Ved at leve sammen i et kostskolemiljø lærer eleverne vigtigheden af, at alle bidrager, fx når der skal laves mad eller gøres rent. De lærer også hurtigt, hvad der sker, når nogle ikke bidrager, og tilliden således svigtes, og efterfølgende hvordan man bygger tillid op igen.

Man kan ikke bo et helt år sammen uden at forholde sig til sine egne og kammeraternes grænser, normer og tolerance-tærskler. Der indgås aftaler, forhandles og finder konfrontationer sted hele tiden. På efterskolerne kan man vanskeligt gemme sig bag en facade eller opføre sig hensynsløst, uden at det bliver bemærket. Det er alt sammen kompetencer, der er befordrende for den personlige udvikling, og som bidrager til at give de unge retning på livet.

Efterskolens 10. klasse bidrager til elevernes interesser og selvværd

På tærsklen til 10. klasse står mange unge med en færdiggjort grundskole og en masse diffuse forventninger til livet forude. Mange har fået færtten af noget interessant, måske noget de er gode til og ønsker at fordybe sig i. Det kan være musik, idræt, friluftsliv, science, teater eller noget helt andet, som de gerne vil afprøve og udvikle deres talent indenfor. Andre brænder for nogle særlige værdier eller holdninger, som de ønsker at mødes med meningsfæller om. Fælles for de unge er, at de er nysgerrige og relativt uerfarne og søger et fællesskab, som de kan udvikle og dele deres værdier og holdninger i.

Det er en del af det at være ung, at man tumler med mange svære spørgsmål og indimellem lavt selvværd. Spørgsmål, som er gode at tale med andre om, og spørgsmål, som kræver tid til at tale om. Desværre ser vi for tiden foruroligende mange unge, der mistrives og er ensomme. Et efterskoleophold er ikke nødvendigvis nogen mirakelkur, men mange unge og deres forældre fortæller, at efterskolens fællesskab, det frie rum, den gode tid og de mange relationer til andre unge og voksne påvirker dem positivt. Det giver dem mere gejst, mere selvtillid og mere selvværd.

FOKUS PÅ NYE MULIGHEDER

Efterskolens 10. klassetrin ligger udover de 10 års obligatorisk undervisning og har vide rammer lovgivningsmæssigt for undervisning og samvær.

I efterskolens 10. klasse er der mulighed for at fokusere på

- interesser
- talentudvikling
- fællesskab
- personlig udvikling
- fordybelse

Fotos: Ollerup Efterskole og Midtsjællands Efterskole / Henning Hjorth

Forældre til elever, der har gået i 10. klasse på efterskole mener ...

... at det er kombinationen af den faglige, personlige og sociale udvikling, der er unik ved efterskoleopholdet, og at denne udvikling er essentiel for deres barns fremtidige uddannelse og karriere.

Megafon, juni 2017

Undersøgelsen af efterskoleforældres holdning til deres barns 10. klasseophold gentages i 2019.

Efterskolens 10. klasse bidrager til venskaber og fællesskab

Efterskolerne arbejder for at gøre eleverne demokratisk dannede. Opgaven er at give eleverne viden om og erfaringer med demokrati og demokratiske processer gennem demokratisk deltagelse på skolen. Ambitionen er, at de unge bliver engagerede og handlekraftige, så de tør tage ansvar og bidrage til et stærkt og aktivt civilsamfund, i et demokratisk Danmark, i en bæredygtig verden.

Uanset om man vælger den ene eller den anden type efterskole, hvor i landet den ligger, eller hvilken størrelse den har, så finder man i mødet med efterskolen et sted, hvor man er optaget af værdier og fællesskab; hvorfor man er sammen, og hvad fællesskabet på skolen handler om. Kombinationen af oplevelsen af at være sig selv og muligheden for at møde nye mennesker fra andre landsdele og andre lande virker oplysende, livsbekræftende og motiverende på de unge og styrker både deres selvagtelse, deres respekt for andre og deres blik for mangfoldighedens potentiale.

Efterskolens 10. klasse bidrager til elevernes praktiske færdigheder

På en efterskole har eleverne praktiske opgaver og får dermed praktiske færdigheder. Tjanserne på skolen lærer eleverne om madlavning og rengøring, og de unge lærer samtidig at tage vare på sig selv og noget om det at være vært.

Efterskolernes linjefag og faglige forløb har mange steder også praktiske elementer: Fysisk udfoldelse, manuelt arbejde eller udendørsaktiviteter. Arbejdet med kroppen og hænderne er en sanselig måde at lære på: Hvad der er godt at kunne, vide og gøre i forskellige situationer. Det er nyttige erfaringer for alle elever. Både dem, der har brug for at få samlet op på det faglige, dem, der trænger til at blive undervist på nye måder og dem, der trænger til at få udvidet deres horisont i valget af ungdomsuddannelse.

Efterskolens 10. klasse bidrager til elevernes modenhed og afklaring

I efterskolens 10. klasse får de unge plads og tid til at modnes og nærme sig en afklaring af, hvad de kunne tænke sig at uddanne sig indenfor. Godt hjulpet af kompetente voksne, der stiller konstruktive spørgsmål til overvejelserne.

Efterskolens integrerede vejledning betyder vejledning til alle elever og inddragelse af alle fag i forbindelse med vejledningsprocessen. Og det er der brug for! Mange unge har svært ved at se en karriere for sig. Kvalificerede brobygningsforløb mv. til erhvervsuddannelser kan gøre en forskel og kan give eleverne erhvervsfaglig dannelse med i deres almindelige. Sådanne forløb giver eleverne et informeret og solidt grundlag selv at vælge ungdomsuddannelse på.

Erhvervsorienterede overgange på efterskolen – fuld gang i 10. klasse

Erhvervsorienterede overgange betyder, at eleverne får til opgave at løse praksisnære opgaver og cases, der tager udgangspunkt i en virksomhed. Undervisningen sker i samarbejde mellem en efterskole og en ungdomsuddannelse – fortrinsvis teknisk gymnasium eller erhvervsskole.

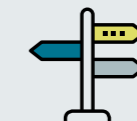
50%

af efterskolerne tilbyder praktisk-faglige fag eller linjer rettet mod EUDs hovedområder, og flere er på vej. Det er en markant stigning fra 23 procent af skolerne, som havde værkstedsfag i 2015.

65%

af efterskolerne samarbejder med en eller flere eksterne institutioner og virksomheder om elevernes overgange til ungdomsuddannelser.

89%

af efterskolerne tilbyder ekstra vejledningsaktiviteter, som de integrerer i deres generelle undervisningstilbud.

43%

af efterskolerne har taget særlige initiativer til at styrke indholdet af vejledningen til erhvervsuddannelser.

37%

af efterskolerne har linjer inden for naturfag og science.

Fotos: Flakkebjerg Efterskole, Midtjællands Efterskole / Henning Hjorth og Skovbo Efterskole

Der er brug for en almen 10. klasse

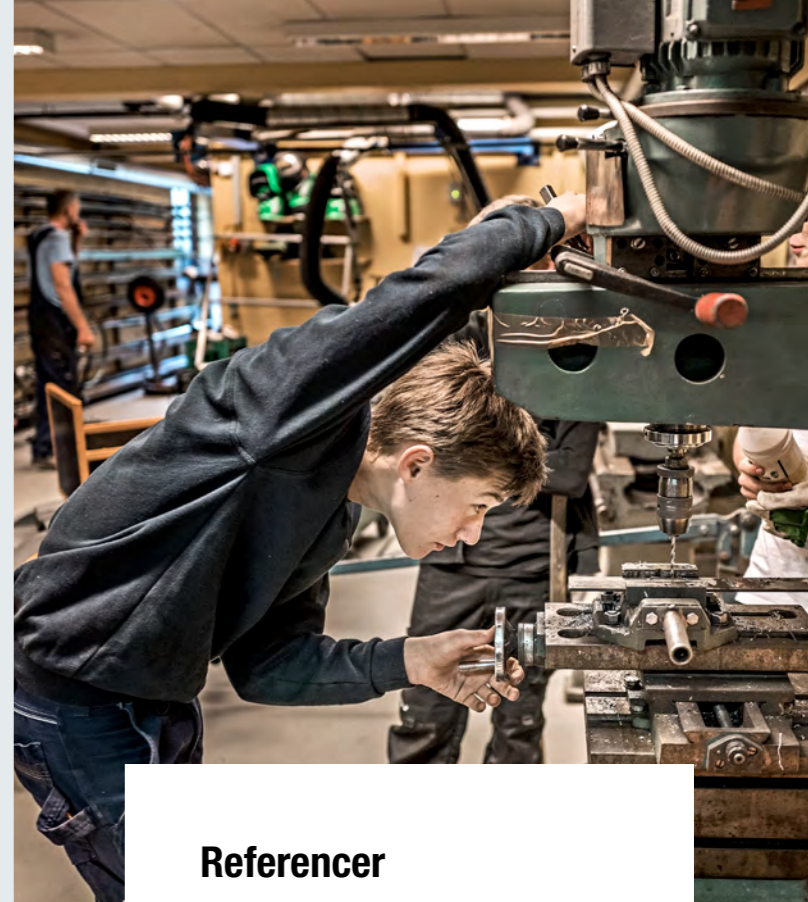
De unge har brug for tilbuddet om en almen 10. klasse på efterskole. Det, de får på efterskolerne, får de ingen andre steder i uddannelsessystemet.

Uden en almen 10. klasse på efterskole vil mange opleve at være dårligere forberedt på både ungdomslivet og en ungdomsuddannelse. Et år på efterskole er en investering, der kommer mangefold tilbage. Både for den enkelte og for samfundet.

Der er udfordringer med søgningen til erhvervsuddannelserne og manglen på faglært arbejdskraft, og her samarbejder efterskolerne gerne om faglige forløb og forskellige former for brobygning med erhvervsskoler og virksomheder.

Efterskolerne bidrager gerne til at skærpe elevernes indsigt i og interesse for erhvervsfaglige fag og erhvervsuddannelse. Mange efterskoler gør det allerede, som det fremgår af tallene for udviklingen i efterskolernes arbejde med erhvervsorienterede overgange.

Alt tyder på en fortsat positiv udvikling i antallet af efterskoler, der arbejder med erhvervsorienterede overgange. Det forudsætter dog, at friheden til at eksperimentere på efterskolerne bevares. Det kræver, at de frie rammer for 10. klasse bevares. For de unges skyld.

Referencer

Danmarks Evalueringsinstitut:
Valget af 10. klasse – Unges veje mod ungdomsuddannelse (2018)

Katznelson, Noemi & Louw, Arnt Vestergaard:
Karakterbogen, (CEFU; 2018)

Moos-Bjerre & Lange for Efterskoleforeningen:
Effekt og profilanalyse 2017

Megafon for Efterskoleforeningen:
Kvalitativ undersøgelse af forældres oplevede værdi og effekt af deres barns efterskoleophold (2017)

Epinion for Efterskoleforeningen:
Samfundsmæssig deltagelse blandt tidligere efterskoleelever (2016)

Efterskoleforeningen:
Erhvervsorienterede overgange på efterskolerne (2018)

Alle unge skal kunne
vælge en almen 10. klasse
på efterskole

Efterskoleforeningen argumenterer
i denne pjece for værdien af
en almen 10. klasse på efterskolen
i forhold til de unges behov.

Efterskolens 10. klasse
er et selvstændigt element i
uddannelsessystemet

Rammerne for
efterskolens 10. klasse
er unikke

